

Twee vaders, twee zonen: een gedeeld verleden

AUTEUR: HANS SPRANGERS

Chris Knoop is geen onbekende binnen de heemkundekring en in Dongen. Ook Kazimierz Matejczyk, naamgever aan de garage in de Torrenstraat, is voor de meeste Dongenaren wel een bekende. Een Pool en een Madenaar die zich allebei in Dongen gesetteld hebben, blijken op een heel bijzondere manier een verleden in de Tweede Wereldoorlog te delen. Het begin van de ontdekking van dit gezamenlijk verleden ligt bij een historisch onderzoek naar de route die Poolse tanks in WO II hebben afgelegd vanuit Oosterhout via Den Hout naar Made, dat door Bas Zijlmans uit Geertruidenberg is uitgevoerd²⁸. Bij dit onderzoek heeft hij Jan Matejczyk, de zoon van de Poolse bevrijder, betrokken.*

HISTORISCHE ROUTE; LINKS BAS ZIJLMANS, JAN MATEJCZYK, ZOON JOSEPH OKSZA-CZECHOWSKI, (COLLECTIE LEO KRIJNEN)

* Kazimierz wordt in het vervolg afgekort tot Kazik

Kazimierz Matejczyk

Kazik wordt op 4 maart 1921 in Radzionkow in Polen geboren. Al op jonge leeftijd, zeven jaar, verliest hij zijn beide ouders. Op 1 september 1939 valt Duitsland Polen binnen. Op 17 september trekt het rode Leger van Stalin de Poolse grens over. Na de capitulatie duikt Kazik onder, maar wordt rond de kerst van 1939 door de Duitse bezetter opgepakt en naar Duitsland getransporteerd om dwangarbeid te verrichten. In 1942 moet hij gedwongen meevechten in het Duitse leger van Rommel in Noord-Afrika. Op een bepaald moment wordt hij door de geallieerden krijgsgevangen gemaakt en komt uiteindelijk via Algiers in Engeland terecht. In juli 1943 treedt hij in Schotland toe tot het tankregiment van de Eerste Poolse Pansterdivisie onder generaal Stanislaw Maczek. Een maand na D-Day, op 1 augustus 1944, maakt hij de oversteek naar Frankrijk.

Vechtend worden Noord-Frankrijk en België bevrijd. Op 1 oktober 1944 passeert een Poolse Sherman tank met aan boord de schutter Kazimir Matejczyk de Belgisch-Nederlandse grens via een landweggetje bij Baarle-Nassau.

KAZIMIERZ MATEJCZYK, 1940-'44 (COLLECTIE LEO KRIJNEN)

JOSEPH OKSZA-CZECHOWSKI, 1940-'44 (COLLECTIE LEO KRIJNEN)

Naast hem maken ook een chauffeur, een reserve-chauffeur, een radio-operator en commandant Joseph Oksza-Czechowski deel uit van de tankbemanning. Kazik gebruikt vanaf de invasie in Normandië een schuilnaam, een pseudoniem: K. Skawinski. Zo probeert hij voor de Duitse inlichtingdienst onvindbaar te blijven²⁹.

De Duitse legers verliezen steeds meer terrein. Zij zien zich gedwongen tot een massale terugtrekking via de Moerdijkbrug. Een georganiseerde terugtocht, waarbij een spoor van vernielde kerktorens en bruggen wordt achtergelaten om de vijandelijke opmars zoveel mogelijk te vertragen. En anderzijds stellen ze bij de bruggen en waterwegen waar achter ze zich verschansen extra geschut op, zoals bij de zogeheten Mark-Dintel linie. Op die manier proberen zij hun eigen terugtrekkende troepen zoveel mogelijk te beschermen tegen aanvallen van de geallieerden.

Marksluis-Vruggelen

Na rijp beraad openen de Polen langs de eerder genoemde Mark-Dintelinie

KAZIMIERZ MATEJCZYK BIJ DE SHERMANTANK,
1940-'44 (COLLECTIE JAN MATEJCZYK)

een tweede aanvalfront: de draai-
brug over het Wilhelminakanaal
ten zuidwesten van Oosterhout. Bij
aankomst ter plekke blijkt die te zijn
opgeblazen. Tot overmaat van ramp
lukt het een Duits Sprengcommando
om aan het eind van de ochtend ook
nog de ophaalbrug, de beide land-
hoofden en de noordwand van de
Marksluis in de lucht te laten vlie-
gen³⁰.

Ondertussen hebben de Polen contact gemaakt met troepen van de Britse 7th Armoured Division (*The Desert Rats*), in het bijzonder met het Britse 1st Royal Tank Regiment en het Britse 1st/7th Queen's Royal Regiment, die kort daarvoor Oosterhout hebben bevrijd. Het squadron van het Poolse 1. Pułk Pancerny (51), blijft daarom, in afwachting van nadere bevelen, op de bereikte plaats.

Hun patrouilles stellen vast dat er aan de noordkant van het Markkanaal een sterk Duits verdedigingsfront is opgebouwd met infanterie, ondersteund door Sturmgeschütze. Op bevel van de Duitse generaal Reichert hebben de Duitsers zich teruggetrokken achter de lijn: Hoge Zwaluwe, via de Helkantse Dijk door-

KAZIMIERZ MATEJCZYK ALS TANKSCHUTTER, 1940-
'44 (COLLECTIE JAN MATEJCZYK)

lopend ten westen en ten zuiden van het gebied Stuivezand, onder Made door en dan langs de oostkant van Made in noordwaartse richting naar de Amer, net oostelijk van Drimmelen. Meer naar het noorden tussen Geertruidenberg en Lage Zwaluw, staat een artillerielinie opgesteld met geschut van diverse kaliber. En vanaf boven het Hollandsch Diep en de Amer wordt geschoten met ver dragend geschut³¹.

In afwachting van nieuwe bevelen graven de Poolse gevechtstroepen zich in aan de rand van de Katjeskelder, het bos tussen de Pannenhuisstraat en de Kanaaldijk-Zuid. Die bevelen komen in de vooravond van 2 november: er zal een aanval ingezet worden met als zwaartepunt de Marksluis in Oosterhout-Vrachelen, daar waar de weg Oosterhout-Den Hout-Made (N629) het Markkanaal kruist.

Er zijn diverse aanvallen nodig om de Duitse gevechtstroepen op dit punt uit te schakelen. Met luchtsteun, waarbij de vliegtuigen van de RAF twee uur lang onafgebroken zware aanvallen uitvoeren, worden de Duitsers gedwongen hun stellingen te verlaten en zich terug te trekken.

Het lukt infanteristen om een geslagen bruggenhoofd snel verder uit te bouwen en ook een tweede bruggenhoofd krijgt vaste voet aan de grond. Binnen de kortste keren kan er een schaarbrug op zijn plaats geschoven worden net ten oosten van de opgeblazen ophaalbrug. Vrijwel meteen rijden de eerste Shermatanks de tot 'Success Bridge' omgedoopte brug over, gevolgd door de rest van de tanks en de infanterie. En daarmee is de aanval op Den Hout begonnen³².

De aanval op Den Hout wordt dwars door de Houtse Akkers ingezet. Om 17.30 uur, als de duisternis al is ingevallen, wordt het vooraf bepaalde punt bereikt aan de noordzijde van Den Hout (de Achterstraat). Rechts daarvan trekt een Pools verkenningspeleton in noordwestelijk richting om Vrachelen van Duitsers te zuiveren. Tegelijkertijd wordt zoveel mogelijk zwaar materieel en infanterie over het Markkanaal gebracht. Het dorp Den Hout raakt flink beschadigd: tal van gebouwen en boerderijen raken vernield of branden af. Door de gevechten vallen er ook veel doden. Een groot deel van de bewoners slaat op de vlucht en zoekt hun heil in Oosterhout³³.

Vorbereidingen in de strijd bij Made

De Duitsers hebben ten zuiden van Made, op de rand van de hoge zandrug, een sterke verdediging opgebouwd. De bevrijding van Made zal derhalve geen "walk-over" worden. Om die reden bouwen de Polen ook eerst een versterkte aanvalsmacht op. Twee pantserregimenten uit Prinsenbeek komen de reeds bij den Hout verzamelde troepen versterken. In het achterland tussen Oosteind en Prinsenbeek staan in een wijde kring een groot aantal artillerie afdelingen met hun batterijen opgesteld ter ondersteuning.

Van doorslaggevende betekenis is de luchtsteun van het Second Tactical Royal Airforce. Op die zaterdag van 4 november gooien zij op dit betrekkelijk kleine gebied maar liefst 172 ton bommen af! Tegen deze luchtvermacht hebben de Duitsers weinig in te brengen.

De aanval op Made

De aanval op Made wordt over een breedfront uitgevoerd door een Pools-Britse gevechtsgroep met pantserwagens, tanks, bren-gun carriers met zware machinegewe-

VERWOESTE HUIZEN IN MADE, 1944-45 (BEELDBANK REGIONAAL ARCHIEF TILBURG, MADE, FOTONR 091071)

ren en vlammenwerpers. Een van de aanvallen is gericht op Stuivezand, het westelijk deel van Made en de Helkant. De ander aanval richt zich op het centrum van Made (de buurtschappen Hoogerheide en Oude Kerk) en wordt onder meer uitgevoerd door het C-Squadron van

het Pulk Pancerny (51) waartoe Kazimierz Matejczyk behoort. De derde aanval richt zich op het oostelijk en noordelijk deel van Made. De tweede aanval, op het centrum van Made, gebeurde met Sherman-tanks, gemotoriseerde infanteriesquadrons, acht vlammenwerpers en

SCHADE IN MADE, 1944-'45 (BEELDBANK REGIONAAL ARCHIEF TILBURG, MADE, FOTONR 091075)

Brengun-carriers, een lichtbepantserd rupsvoertuig. Het eerste peloton vlammenwerpers valt de voorkant van de huizen en boerderijen in de hoofdstraten aan om de Duitsers er uit te verdrijven. Het tweede en vierde peloton schakelen de aan de achterzijde vluchtende Duitsers uit.

Een onverbidlijk afslachting van een grote groep Duitse soldaten. Rond 18.00 uur bereikt het B-squadron van de 1. Pulk Pancerny (51), aangevuld met enkele andere Poolse onderdelen de oostelijke kant van Made, het noordelijke deel van de Voorstraat. In de boerderij van Ooij-

ens wordt dan een commandopost opgezet. De rest van de manschappen parkeert hun legervoertuigen in de overige hoofdstraten van Made. Vermoedelijk heeft de tank van korporaal Kazimierz Matejczyk in de Antwerpsestraat gestaan³⁴. Van de andere leden van de tankbemanning zijn ook de namen bekend. De pelotons- en tankcommandant is tweede luitenant Joseph Oksza-Czechowski, voorts de korporalen Jan Kowalczyk, Julian Pawlowicz en Wacław Borkowski.

De relatief korte maar hevige strijd van 3 tot 4 november 1944 18.00 uur, heeft nog al wat offers gekost, niet alleen levens maar ook materiële schade. Er wordt huis aan huis gevochten. Het lijkt wel alsof heel Made in lichterlaaie staat. Bij de nagenoeg onafgebroken artilleriebeschietingen van de bebouwde kom van het dorp zijn vrijwel alle 1500 huizen beschadigd geraakt. Meer dan 36 boerderijen zijn tot de grond toe afgebrand, terwijl nog zeker 60 ander panden als onherstelbaar beschadigd aangemerkt worden en later afgebroken zijn. Veel gezinnen raakten aldus het dak boven hun hoofd kwijt. De voor-

ziening van drinkwater en elektriciteit was voor korte tijd helemaal stil komen te liggen.

Onder de voordurende dreiging van Duitse beschietingen neemt het dorpsbestuur het besluit om tot een evacuatie van een groot aantal inwoners over te gaan. Tegelijkertijd werd er een Centrale Keuken ingericht, omdat veel inwoners niet meer over de middelen beschikten om hun voedsel te bereiden³⁵.

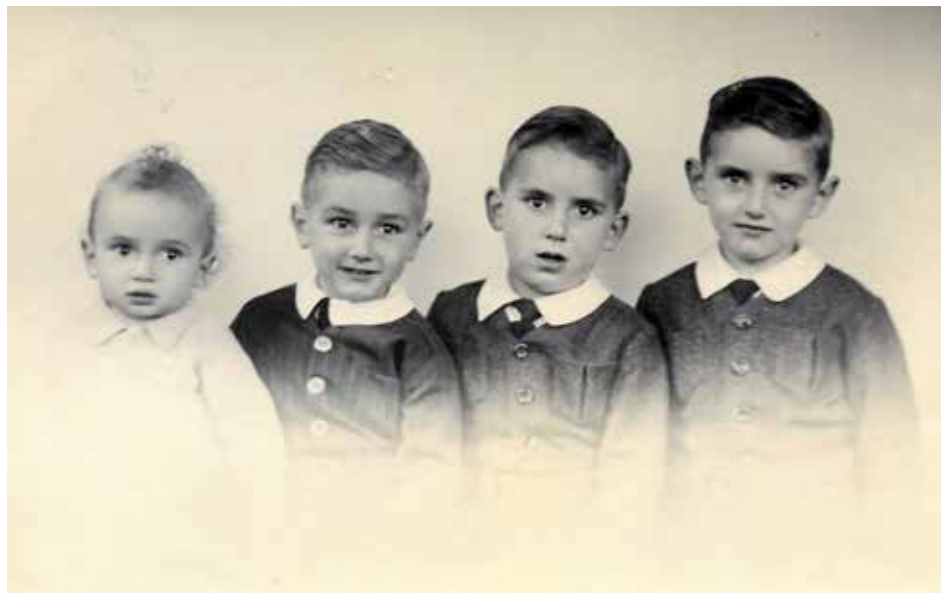
Het gezin Knoop bevrijd

De Polen zijn die dag Made ingetrokken en hebben de plaats bevrijd. De manschappen stationeren hun voertuigen in de hoofdstraten van het dorp. Uit de door Kazimierz Matejczyk overgeleverde herinnering heeft zijn tank halt gehouden in de Antwerpsestraat. De Antwerpsestraat loopt, ook nu nog, als in een v-vorm toe op de Nieuwstraat, maar komt er niet mee samen. Hoe de situatie op die vierde november 1944 er precies heeft uitgezien, kan niet gereconstrueerd worden. Mogelijk was Made minder volgebouwd als nu en mogelijk waren diverse huizen in de twee straten beschadigd. Er kan zicht van de Nieuwstraat op de Antwerpse

VADER EN MOEDER KNOOP, 1939 (COLLECTIE CHRIS KNOOP)

straat geweest zijn via de verbindingstraat tussenbeide, die later de Pieter Jacobstraat is gaan heten. Als die dag na alle geweld en beschietingen de rust is weer gekeerd, komen de inwoners van Made schoorvoetend hun huizen uit. Ook Frans Knoop, vader van een gezin van vier kinderen en woonachtig in de Nieuwstraat op nummer 11, klimt behoedzaam de keldertrap op. Het hele gezin plus oma Knoop en een broer van oma hebben de hele nacht doorgebracht in die kelder. Moeder, Maria Josina van den Heijkant, in verwachting van het vijfde kind dat in december geboren moet worden, roept hem na toch vooral voorzichtig te zijn³⁶. Voetje voor voetje schuifelt hij door het huis in de richting van de voordeur. Opent die in een vertraagde beweging, zodat hij die altijd nog snel dicht kan gooien. Als er niets gebeurt, stapt hij door de deur naar buiten. Op dat moment ziet hij in de verte drie tanks staan. En als hij nog eens goed kijkt, ziet hij dat het Poolse tanks zijn. 'We zijn bevrijd!' roept hij zo hard hij kan naar de anderen van het gezin, die nog in de kelder zijn gebleven.

KINDEREN KNOOP, 1944 (COLLECTIE CHRIS KNOOP)

Nu komen ook ander mensen uit de straat hun huizen uit. De Poolse soldaten, die uit hun voertuigen zijn geklommen, worden door de Madenaren allerhartelijkst begroet en intens bedankt voor bevrijding. Vader Knoop heeft de drie Poolse tanks wel gezien, maar zo blijkt uit overlevering heeft op dat moment geen contact met de Poolse soldaten gezocht³⁷.

Het zal je duidelijk zijn dat mijn vader bij de bevrijding geen contact heeft gehad met de Poolse bevrijders, waaronder Matejczyk. Hij zag alleen enkele tanks op 4 november 1944. Later heb ik met Bas Zijlmans en Jan Matejczyk proberen te reconstrueren welke tanks dit waren. Wij kwamen tot de conclusie dat dit onder meer de tank van Kazik was. Vanuit de Nieuwstraat, waar wij woonden, waren de tanks die in de Antwerpsestraat waren gestopt, te zien³⁸.

Bevrijd, maar toch geen feest

Het moet feest zijn, maar dat is het niet, schrijft Chris Knoop in een persoonlijk verslag uit 2010³⁹. Het gezin bevindt zich nog altijd in de frontlinie. Van diverse kanten wordt er gewaarschuwd dat de Duitsers nog wel een poging zullen doen om Made terug te veroveren. En dat zij dan mogelijk vanuit de rand Biesbosch een tegenaanval gaan inzetten.

Zo snel en bedaard als Made en Drimmelen in 1940 bezet werden, zo moeizaam en ontwrichtend verliep de bevrijding. Meer dan 64 huizen werden door oorlogsschade compleet vernietigd.

VADER FRANS KNOOP, 1935 (COLLECTIE CHRIS KNOOP)

KAPOTGESCHOTEN HUIZEN IN MADE, 1944'45 (BEELDBANK REGIONAAL ARCHIEF TILBURG, MADE, FOTONR. 091058)

Daarbij kwam nog een maandenlange ligging aan de frontlijn van het bevrijde Zuiden. Dit had grote gevolgen voor de veiligheid en het dagelijks leven. Tot herstel en wederopbouw kwam het tot ver in 1945 niet of nauwelijks. Publieke voorzieningen waren kort na de bevrijding niet meer voor handen: riolering en wegen waren vernield, trein en bus niet te bekennen, telefoon werkte niet en ook elektriciteit kwam maar nauwelijks beschikbaar. De avondklok bleef en tijdens de koude winter van 44-45 was er grote behoefte aan kleding, dekens, schoeisel, brandstof en huisvesting⁴⁰.

Uit de historische bronnen over de evacuatie in het gemeentearchief van Made valt niet met zekerheid op te maken of er door de gemeente Made destijds een officieel ontruimingsbevel is uitgevaardigd. Maar evenals vele anderen neemt ook het gezin Knoop het besluit te vertrekken en een veiliger plek te zoeken. Alles wordt afgesloten en er worden nog andere voorzorgsmaatregelen getroffen, want je weet maar nooit wat er in deze chaotische omstandigheden kan gebeuren.

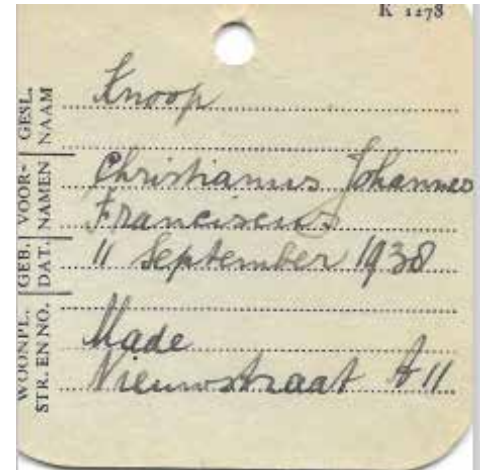
ENVELOPJE MET TOUWTJE VOOR KAARTJE, 1940-'44
(COLLECTIE CHRIS KNOOP)

RODE KRUIS KAARTJE VAN CHRIS KNOOP, 1940-'44
(COLLECTIE CHRIS KNOOP)

Zoon Chris, maar waarschijnlijk ook alle andere kinderen, krijgt een touwtje om zijn nek gehangen met daaraan een kaartje van het Rode Kruis.

Op de achterkant staat vermeld: Naam; Knoop, voornamen; Christiaan Johannes Franciscus, geboortedatum; 11 september 1938, Woonplaats, straat en nummer: Made, Nieuwstraat A11.

ACHTERKANT KAART MET HANDGESCHREVEN
TEKST (COLLECTIE CHRIS KNOOP)

De kinderen zouden identificeerbaar zijn, mochten zij onderweg getroffen worden door een fataal ongeval. Of weer bij hun ouders worden teruggebracht, mochten zij van hen gescheiden raken⁴¹.

Vader loopt met de fiets aan de hand. Hij heeft Jan in het fietsstoeltje getild. Die heeft die dag een streepje voor, want hij is jarig en vier jaar geworden. Naast hem duwt

moeder Maria de kinderwagen, met daarin zoontje Cor, dan twee jaar. Aan weerskanten van moeder lopen de twee oudsten, Chris en Frans.

Zij helpen haar zo goed en zo kwaad als het gaat. Vanuit de Nieuwstraat slaan ze wat later de Piet Jacopstraat is gaan heten in en komen op de Antwerpsestraat. En komen dan uit op de Haasdijk. Eén lange weg naar het zuiden, richting Oosterhout. Onderweg komen ze langs heel veel kapotgeschoten huizen, waar geen ruit meer van heel is.

Na de bebouwde kom bereikt het gezin het open veld. De lichamen van de gedode soldaten blijken dan al weggehaald te zijn. In de weilanden waar ze langs komen ligt veel dood vee. Hier en daar staat een koe erbarmelijk te loeien. Die zijn al in geen twee dagen meer gemolken. Veel van de akkers zijn omgeploegd door de rupsbanden van de tanks en ontplofte granaten. Tal van bomen missen hun toppen en grote takken. Langs de weg ligt veel uitgebrand militair materieel.

Na de Haasdijk vervolgen ze de weg over Hespelaar om later via de Achterstraat op Vrachelen aan te koersen. Ze hopen dat het op die manier lukt om achter de verdedigingslinie bij het Markkanaal te komen, in de verwachting daar veilig te zijn voor een mogelijke Duitse aanval.

Aangekomen op de Vrachelsestraat stoppen ze om even wat rust te nemen. Tegen de gevel van een vernielde boerderij zetten ze zich neer. Van een aantal Poolse soldaten krijgen ze voedsel aangereikt: vlees uit blik. Jarige Jan krijgt een extra stukje. Het smaakt prima.

*FAMILIE KNOOP MET KINDERWAGEN, 1941-'44
(COLLECTIE CHRIS KNOOP)*

Voor moeder, dan alweer acht maanden zwanger van het volgende kind, begint de tocht toch wel heel zwaar te worden. Daarom klopt vader aan bij een café dat ze passeren en vraagt of ze onderdak kunnen krijgen. Maar de woning blijkt al helemaal vol te zitten. Bij moeder, die goed thuis is in Oosterhout, schiet op dat moment te binnen dat ze hier een familie kent die uit Made afkomstig is en in de Goorstraat woont⁴².

Met z'n allen gaan ze die richting in. Na het aanbellen wordt er opgedaan. Als de bewoners, vermoedelijk de familie Huijgens horen, waarvoor ze komen, volgt er een allerhartelijkste ontvangst. Ze zijn weliswaar ook maar net bevrijd en hebben veel schade geleden, maar er is altijd plaats. Als ze op de hoogte komen van moederstoestand, maken ze binnen de kortste keren een bed voor haar klaar. Alle Knoopjes krijgen te eten en voor iedereen wordt een slaapplekje gevonden. Er volgt een rustige nacht. Na het opstaan blijkt dat er tocht geen tegenaanval door de Duitsers is ingezet en Made dus voorlopig weer

BEVRIJDINGSFEEST IN MADE 5 MEI 1945 (BEELDBANK REGIONAAL ARCHIEF TILBURG, MADE, FOTONR. 095275)

als veilig beschouwd mag worden. Na het gastvrije gezin hartelijk bedankt te hebben, gaat de familie Knoop op weg naar huis. Later blijkt dat ze er, ten opzichte van andere evacuees, beter vanaf gekomen zijn.

De Madese gezinnen die wel het Wilhelminakanaal zijn overgestoken, hebben daar nog dagen langer moeten blijven. De noodbrug die over het kanaal gelegd was, werd zwaar bewaakt en kwam men niet zomaar over.

Bij terugkomst in Made blijkt het dorp zelf vol te stromen met evacués uit het eigen dorp en de directe omgeving. Op 1 oktober 1945 blijken er 322 geëvacueerden in het dorp te verblijven. Een deel daarvan (146) komt uit Made zelf, zo'n 32 uit Oosterhout en ook 29 schippers hebben hun toevlucht hier gezocht⁴³.

Gezin Matejczyk na de oorlog

Na het bereiken van de waterlinie het Hollandsch Diep-Amer-Bergsche Maas breekt er een periode van wachtlopen, patrouilleren en verplaatsingen aan. Kazimierz Matejczyk wordt nu eens in een school gelegerd en dan weer bij burgers. Uiteindelijk vindt hij voor wat langere tijd onderdak bij de familie Verhulst in Dongen. Op een zeker moment moet hij met zijn gevechtseenheid doortrekken naar Duitsland. Tijdens de daaropvolgende bezettingsperiode van Duitsland tot november 1946 krijgt hij een opleiding tot automonteur.

Op 14 november 1946 wordt Kazimierz Matejczyk in Wilhemshafen gedemobiliseerd. Al snel blijkt dat een terugkeer naar het eigen land niet

LINKS KAZIMIERZ MATEJCZYK, AUTOMONTEUR IN OPLEIDING, 1944-'45 (COLLECTIE LEO KRIJNEN)

KAZIMIERZ MATEJCZYK OP HOGE LEEFTIJD (COLLECTIE JAN MATEJCZYK)

meer mogelijk is. Kazik, en met hem nog eens 29 anderen, hebben tijdens hun inkwartiering in Dongen een lief opgedaan en besluiten zich daar te vestigen en te trouwen. Hij vindt er werk in een garagebedrijf. Kort tijd later trouwt hij met Lucia van Loon. Uit hun huwelijk wordt eerst zoon Jan (1951) geboren en vier jaar later dochter Rieta. Ondertussen heeft hij in 1954 in de Julianstraat in Dongen garage Matejczyk opgezet. Een bedrijf dat nog steeds bestaat en door de volgende generaties wordt voortgezet. Op hoge leeftijd is Kazik op 19 oktober 2002 overleden⁴⁴.

Gezin Knoop na de oorlog

Frans Knoop, de vader van Chris die een opleiding volgt aan de Ambachtsschool in Breda, krijgt rond 1920 een betrekking bij de PNEM, de Provinciale Noord-Brabantse Elektriciteitsmaatschappij en heeft tot aan zijn pensioen in 1963 in verschillende functies op de Dongencentrale gewerkt. Vader Knoop is ook erg betrokken geweest bij de lokale politiek van Made. Van 1931 tot 1966 is hij gemeenteraadslid geweest. Met anderen heeft hij in mei 1945 zitting

genomen in een noodgemeenteraad- de Duitsers hadden kort na mei 1940 alle gemeenteraden opgeheven. Zij werden hiervoor gekozen door een kiescollege van de meest betrouwbare inwoners van Made. En zo kwam hij vanaf 11 oktober 1945 als één van de elf nieuwe gemeenteraadsleden weer in functie.

Zoon Chris Knoop is in de voetsporen van zijn vader getreden. Na zijn middelbare school is hij in 1955 bij de gemeente Oosterhout gaan werken. Hij heeft zich daar verder ontwikkeld op het terrein van de gemeentelijke administratie en gemeentefinanciën. In 1969 treedt hij in dienst bij de gemeente Dongen, komt er in 1970 ook wonen en is nooit meer weggegaan.

*FRANS KNOOP OP HOGE LEEFTIJD
(COLLECTIE CHRIS KNOOP)*

Twee vaders, twee zonen

Chris Knoop heeft Kazimierz Matejczyk nooit persoonlijk ontmoet. Hij kende hem wel van gezicht, van de keren dat Kazik in zijn jeep door Dongen reed. Met Jan Matejczyk heeft Chris kennis gemaakt na het lezen van het boek van Bas Zijlman over de bevrijding van Made en Geertruidenberg. In een gesprek naar aanleiding van de inhoud van dat boek hebben zij samen geconcludeerd, dat het haast wel zeker is dat het de tank van vader Matejczyk is geweest, die vader Knoop op 4 november 1944 in de Antwerpsestraat heeft zien staan. En zo zijn zij dan ook uiteindelijk toch een deel van elkaars leven geworden.

- 28 Bas Zijlmans, Geertruidenberg, 2016, Terug in de Tijd, een terugblik op de Tweede Wereldoorlog voor zonen van Poolse bevrijders.)
- 29 Leon Krijnen, In de sporen van hun vaders.
- 30 Bas Zijlmans, Idem, Dinsdag 31 oktober 1944, p.32
- 31 Jan Buitenkamp, Made en Drimmelen in Oorlogstijd, Jan Buitenkamp, 1994, p. 126 e.v.
- 32 Bas Zijlmans, idem, dinsdag 31 oktober 1944, Strijd bij Ter Aalst en den Hout, p. 36
- 33 Bas Zijlmans, idem, Dinsdag 31 Oktober 1944, p. 41
- 34 Bas Zijlmans, idem, p. 41, noteert dat deze herinnering zo is overgeleverd van Kazimierz aan zoon Jan Matejczyk.
- 35 BHC, toegang 1085 Commissaris van de Koningin, inv. 367 rapport van Militair commissaris Majoer van Boetzelaar van 22-11-1944 en brief van waarnemend Burgemeester van Made, Dhr. Hermus, van 05-03-1945 aan de commissaris van de koningin)
- 36 Deze herinnering is door zijn zoon Chris Knoop meerdere malen verwoord. Zowel mondeling en schriftelijk als ook in de Wazerweijen en op de website van het Nationaal Archief
- 37 Chris Knoop, schriftelijke mededeling, 2024
- 38 Bas Zijlmans, idem, heeft in zijn boek genoteerd, dat Kazimierz Matejczyk heeft aangegeven, dat als zij op een later tijdstip de opdracht krijgen om Geertuidenberg te gaan bevrijden, en dat zij van uit de Antwerpsestraat optrekken. Dat maakt het heel aannemelijk, dat vader Knoop op dat moment de tank van Kaziemierz gezien heeft!
- 39 Chris Knoop, 25 april 2010, Nationaal Archief.
- 40 Julien Mariman, De Bevrijding Duur Betaald, Heemblad 'De Klok', nr. 48, december 2014
- 41 Chris Knoop, 2024, mondelinge uitleg bij Rode Kruis embleempje.
- 42 Regionaal Archief Tilburg, Bevolkingsregister Oosterhout: Jacobus Cornelis Rombouts komt met zijn vrouw in 1921 op Vrachelen wijk I. nummer 38 wonen. Hun oudste dochter Maria Elisabeth trouwt op Made met Cornelis Maas. De tweede dochter Elisabeth Petronella Anna huwt met Cornelis Huijgens en gaat wonen op het adres Goorstraat wijk I nr 48 in Oosterhout. Dit is mogelijk de connectie die moeder Knoop te binnen schoot.
- 43 Julien Mariman e.a. 2014, p. 60 en verder
- 44 Interview met Kazimierz Matejczyk, Vrij Nederland, oktober 1988